

PROPRIETATEA INTELLECTUALĂ, INDUSTRIALĂ ȘI COMERCIALĂ

Proprietatea intelectuală desemnează ansamblul drepturilor exclusive acordate asupra creațiilor intelectuale. Aceasta se împarte în două ramuri: proprietatea industrială, care cuprinde invențiile (brevetele), mărcile, desenele și modelele industriale și denumirile de origine, pe de o parte, și drepturile de autor, care vizează operele literare și artistice, pe de altă parte. De la intrarea în vigoare a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) în 2009, UE are o competență explicită în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală (articolul 118).

TEMEIUL JURIDIC

Articolele 114 și 118 din TFUE.

OBIECTIVE

Deși sunt reglementate de diverse legislații naționale și internaționale, drepturile de proprietate intelectuală (DPI) intră și sub incidența legislației Uniunii Europene. Articolul 118 din TFUE prevede că, în contextul instituirii și funcționării pieței interne, Parlamentul și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, stabilesc măsuri pentru crearea dreptului proprietății intelectuale al UE, în vederea asigurării unei protecții uniforme a DPI în UE, precum și pentru înființarea unor sisteme centralizate de autorizare, coordonare și control la nivelul UE. Activitatea legislativă a Uniunii Europene în acest domeniu constă în principal în armonizarea unor aspecte specifice ale DPI, prin crearea propriului său sistem, cum este cazul pentru marca și desenele UE și la fel va fi cazul pentru brevete. Multe dintre instrumentele UE reflectă obligațiile internaționale ale statelor membre în temeiul convențiilor de la Berna și de la Roma, precum și în temeiul Acordului TRIPS al Organizației Mondiale a Comerțului și al tratatelor privind internetul ale [Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale](#) (OMPI) din 1996.

REALIZĂRI

A. Armonizarea legislativă

1. Mărci, desene și modele

În UE, cadrul juridic pentru mărci se bazează pe un sistem cu patru niveluri de înregistrare a mărcilor, care coexistă cu sistemele naționale armonizate prin intermediul Directivei privind mărcile [[Directiva \(UE\) 2015/2436](#) din 16 decembrie

2015 de apropiere a legislațiilor statelor membre cu privire la mărci]. Pe lângă calea națională, alte căi posibile de protecție a mărcilor în UE sunt cea a Beneluxului, marca Uniunii Europene, introdusă în 1994, și calea internațională. [Regulamentul \(UE\) 2017/1001](#) din 14 iunie 2017 privind marca Uniunii Europene codifică și înlocuiește toate regulamentele anterioare ale CE privind marca UE. Codificarea a fost efectuată din motive de claritate, având în vedere că sistemul mărcii UE a fost modificat în mod substanțial de mai multe ori. Marca UE are un caracter unitar și efect egal în întreaga UE. [Oficiul Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală](#) (EUIPO) este responsabil de gestionarea mărcii UE și a desenelor UE. Regulamentul privind marca UE stabilește, de asemenea, cuantumurile taxelor care trebuie plătite către EUIPO. Ele sunt stabilite la un nivel care să garanteze că veniturile pe care le produc acoperă cheltuielile EUIPO și că acestea completează sistemele existente ale mărcilor naționale.

[Directiva 98/71/CE](#) din 13 octombrie 1998 apropie dispozițiile naționale de protecție juridică pentru desene și modele industriale. [Regulamentul \(CE\) nr. 6/2002 al Consiliului](#) din 12 decembrie 2001 (cu modificările ulterioare) a instituit un sistem comunitar pentru protecția desenelor și modelelor industriale. [Decizia 2006/954/CE a Consiliului](#) și [Regulamentul \(CE\) nr. 1891/2006 al Consiliului](#), ambele din 18 decembrie 2006, au creat o conexiune între sistemul UE de înregistrare a desenelor și modelelor și sistemul internațional de înregistrare a desenelor și modelelor industriale al [OMPI](#).

2. Drepturile de autor și drepturile conexe

Drepturile de autor garantează că autorii, compozitorii, artiștii, producătorii de film etc. sunt remunerați și că operele lor sunt protejate. Tehnologiile digitale au schimbat profund modul în care conținutul creativ este produs, distribuit și accesat. Legislația UE privind drepturile de autor este un set de unsprezece directive și două regulamente care armonizează drepturile esențiale ale autorilor și ale artiștilor interpreți sau executanți, ale producătorilor și ale organismelor de radiodifuziune. Prin stabilirea unor standarde la nivelul UE, sunt reduse discrepanțele naționale, se asigură un nivel de protecție necesar pentru stimularea creativității și a investițiilor în creativitate, se promovează diversitatea culturală și se facilitează accesul consumatorilor și al întreprinderilor la conținutul și serviciile digitale în cadrul pieței unice.

a. Drepturile de autor

[Directiva 2001/29/CE](#) din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională a adaptat legislația privind drepturile de autor și drepturile conexe la evoluțiile tehnologice, dar este depășită de evoluțiile extraordinar de rapide din lumea digitală, cum ar fi distribuția și accesul la programele de radio și televiziune: 49 % dintre utilizatorii de internet din UE accesează muzică, conținut audiovizual și jocuri online (conform estimării Eurostat). Prin urmare, este necesară o legislație armonizată a UE privind drepturile de autor pentru consumatori, creatori și companii.

Directiva [\(UE\) 2019/790](#)^[1] din 17 aprilie 2019 **privind dreptul de autor** prevede un drept de autor auxiliar pentru editorii de presă și o remunerație echitabilă pentru

[1]Directiva (UE) 2019/790 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind dreptul de autor și drepturile conexe pe piața unică digitală și de modificare a Directivelor 96/9/CE și 2001/29/CE (JO L 130, 17.5.2019, p. 92).

conținutul protejat prin drepturi de autor. Până în prezent, platformele online nu au avut nicio responsabilitate juridică pentru utilizarea și încărcarea conținutului protejat de drepturi de autor pe site-urile lor. Noile cerințe nu vor afecta încărcarea fără scop comercial a operelor protejate de drepturi de autor în enciclopediile online, cum ar fi Wikipedia. Directiva (UE) 2019/789 („[Directiva „CabSat”](#)”)^[2] a fost adoptată în aceeași zi și vizează creșterea numărului de programe de televiziune și radio disponibile online pentru consumatorii europeni. Organismele de radiodifuziune oferă din ce în ce mai mult servicii online în plus față de emisiunile lor tradiționale, deoarece utilizatorii se așteaptă să aibă acces la conținut de televiziune și radio în orice moment, oriunde. Directiva introduce principiul țării de origine pentru a facilita acordarea de licențe privind drepturile pentru anumite programe pe care furnizorii de radiodifuziune și televiziune le oferă pe platformele lor online (de exemplu, servicii de difuzare simultană și în reluare). Radiodifuzorii trebuie să obțină autorizații pentru drepturile de autor în țara lor de stabilire din UE (și anume, țara de origine) pentru a pune la dispoziție online în toate țările UE programe radio, programe TV de știri și de actualități și producții proprii finanțate integral. Statele membre au la dispoziție doi ani pentru a adopta o legislație adecvată pentru a pune în aplicare cerințele directivei.

[Directiva \(UE\) 2017/1564](#) din 13 septembrie 2017 privind anumite utilizări permise ale anumitor opere și ale altor obiecte ale protecției prin drept de autor și drepturi conexe în beneficiul persoanelor nevăzătoare, cu deficiențe de vedere sau cu dificultăți de citire a materialelor imprimabile facilitează accesul la cărți și alte materiale imprimabile în formate adecvate și circulația acestora în cadrul pieței interne.

[Regulamentul \(UE\) 2017/1128](#) din 14 iunie 2017 privind portabilitatea transfrontalieră a serviciilor de conținut online în cadrul pieței interne urmărește să asigure că acei consumatori care cumpără filme, emisiuni sportive, muzică, cărți electronice și jocuri sau au abonamente pentru a le accesa pot avea acces la acestea atunci când călătoresc în alte state membre ale UE.

b. Durata protecției dreptului de autor și a drepturilor conexe

Aceste drepturi sunt protejate pe viață și timp de 70 ani după decesul autorului/creatorului. [Directiva 2011/77/UE](#) de modificare a Directivei 2006/116/CE privind durata de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe a extins durata de protecție a drepturilor de autor pentru artiștii interpreți sau executanți de înregistrări sonore de la 50 la 70 ani după înregistrare și pentru autorii de muzică, precum compozitori și textieri, la 70 de ani de la moartea autorului. Durata de 70 ani a devenit un standard internațional de protecție a înregistrărilor sonore. În prezent, 64 de țări din întreaga lume protejează înregistrările sonore pentru o perioadă de cel puțin 70 ani.

c. Programele informatice și bazele de date

[Directiva 91/250/CEE](#) impune statelor membre obligația de a proteja programele informatice prin intermediul drepturilor de autor, similar operelor literare, în sensul Convenției de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice. Aceasta a

[2]Directiva (UE) 2019/789 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 de stabilire a normelor privind exercitarea dreptului de autor și a drepturilor conexe, aplicabile anumitor transmisii online ale organismelor de radiodifuziune și anumitor retransmisii ale programelor de televiziune și radio și de modificare a Directivei 93/83/CEE a Consiliului (JO L 130, 17.5.2019, p. 82).

fost codificată prin [Directiva 2009/24/CE](#) a Parlamentului European și a Consiliului. [Directiva 96/9/CE](#)^[3] stabilește protecția juridică a bazelor de date, definite drept „o culegere de opere, de date sau de alte elemente independente, dispuse sistematic sau metodic și accesibile în mod individual prin mijloace electronice sau de altă natură”. Directiva prevede protejarea bazelor de date atât prin intermediul dreptului de autor, pentru creația intelectuală, cât și printr-un drept sui generis de protecție a investițiilor (financiare, în resurse umane, eforturi și energie) în obținerea, verificarea sau prezentarea conținutului bazelor de date.

d. Societățile de gestionare colectivă

Pentru difuzarea conținuturilor protejate de drepturi de autor și de drepturi conexe, este necesară obținerea unei licențe din partea titularilor acestor drepturi. Titularii de drepturi își pot încredința drepturile unei societăți de gestiune colectivă, care gestionează drepturile în numele acestora. Organismul de gestiune colectivă are obligația de a gestiona aceste drepturi, cu excepția cazului în care are motive justificate de a refuza această gestiune. Directiva [2014/26/UE](#) privind gestiunea colectivă a drepturilor de autor și a drepturilor conexe și acordarea de licențe multiteritoriale pentru drepturile asupra operelor muzicale pentru utilizare online pe piața internă stabilește cerințele aplicabile organismelor de gestiune colectivă în vederea stabilirii de standarde înalte de administrare, gestiune financiară, transparentă și raportare. Ea urmărește să se asigure că titularii de drepturi au un cuvânt de spus în gestionarea drepturilor lor și vizează o mai bună funcționare a organizațiilor de gestiune colectivă prin intermediul unor standarde la nivelul UE. Statele membre trebuie să se asigure că organismele de gestiune colectivă acționează în interesul titularilor de drepturi pe care îi reprezintă.

3. Brevetele

Un brevet reprezintă un titlu juridic care poate fi acordat pentru orice invenție cu caracter tehnic, cu condiția să fie nouă, să fie rezultatul unei activități inventive și să poată avea o aplicare industrială. Brevetul conferă proprietarului dreptul de a împiedica producerea, utilizarea sau comercializarea fără autorizație de către terți a unei invenții. Brevetele încurajează întreprinderile să facă investițiile necesare în inovație și stimulează persoanele fizice și întreprinderile să aloce resurse cercetării și dezvoltării. În Europa, invențiile tehnice pot fi protejate fie prin intermediul brevetelor naționale, acordate de către autoritățile naționale competente, fie prin intermediul brevetelor europene, acordate în mod centralizat de către [Oficiul European de Brevete \(OEB\)](#). Cel din urmă este organul executiv al Organizației Europene de Brevete, la care au aderat în prezent 38 de state. UE ca entitate nu este membră a acestei organizații.

După ani de discuții între statele membre, Parlamentul și Consiliul au aprobat, în 2012, temeiul juridic pentru un brevet european cu efect unitar (brevet unitar). Un acord internațional între statele membre stabilește, prin urmare, o jurisdicție unică și specializată în materie de brevete.

Confirmarea de către Curtea de Justiție (CJUE) a pachetului privind brevetele în hotărârea sa din 5 mai 2015 în cauzele C-146/13 și C-147/13 a deschis calea către

[3]Text consolidat: Directiva 96/9/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 1996 privind protecția juridică a bazelor de date.

un [autentic brevet european](#). Regimul anterior va coexista cu noul sistem până la înființarea [Curtii Unice pentru Brevete \(CUB\)](#).

Patentul unitar, acordat de OEB, va oferi o protecție uniformă, cu același efect în toate țările participante. Cu un singur brevet unitar, întreprinderile vor avea posibilitatea să își protejeze invențiile în toate statele membre ale UE. De asemenea, vor putea contesta și apăra brevete unitare printr-o singură acțiune în justiție, sesizând Curtea Unică pentru Brevete; s-a propus ca sediile acestora să fie la Londra, München și Paris. Acest lucru va eficientiza sistemul și va permite economii în privința costurilor de traducere. După retragerea Regatului Unit din UE, însă, există semne serioase de întrebare cu privire la posibilitatea unei țări care nu este stat membru al UE de a fi parte contractantă a Acordului privind Curtea Unificată pentru Brevete (ACUB). În plus, textul ACUB în forma sa actuală prevede în mod clar că trebuie respectată supremația dreptului UE (articolul 20 din ACUB) și că hotărârile CJUE sunt obligatorii pentru CUB și, prin urmare, și pentru Regatul Unit.

4. Secretele comerciale

Practica păstrării confidențialității informației are o tradiție seculară. În multe țări există instrumente legale pentru a proteja secretele comerciale, fie că sunt sau nu definite ca parte a DPI. Nivelul de protecție acordat informațiilor confidențiale nu poate fi comparat cu alte domenii ale dreptului proprietății intelectuale, cum sunt brevetele, drepturile de autor și mărcile. Atât protecția secretelor comerciale, cât și abordarea acestora diferă de la un stat la altul mai mult decât alte domenii ale dreptului proprietății intelectuale. Din 2016, a existat un cadru juridic al UE, și anume [Directiva \(UE\) 2016/943](#) a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția know-how-ului și a informațiilor de afaceri nedivulgate (secrete comerciale) împotriva dobândirii, utilizării și divulgării ilegale.

5. DPI pentru soiurile de plante

Protecția soiurilor de plante, denumită și „dreptul amelioratorului de plante” este o formă de drept de proprietate intelectuală acordat amelioratorului unui soi de plante nou. Sistemul UE de protecție a soiurilor de plante, bazat pe principiile [Actului din 1991 al Convenției internaționale pentru protecția noilor soiuri de plante](#), contribuie la dezvoltarea agriculturii și a horticulturii. Legislația UE stabilește un sistem de protecție a drepturilor asupra soiurilor de plante. Sistemul permite acordarea de drepturi de proprietate intelectuală pentru soiurile de plante. Oficiul Comunitar pentru Soiuri de Plante implementează și aplică acest sistem.

6. Indicații geografice (IG)

În conformitate cu [sistemul DPI](#) al UE, denumirile produselor înregistrate ca indicație geografică sunt protejate din punct de vedere juridic împotriva imitațiilor și a utilizării necorespunzătoare în UE și în țările terțe cu care a fost semnat un acord de protecție specific. Denumirilor de produse li se poate acorda o indicație geografică dacă au o legătură specifică cu locul în care este fabricat produsul. Această recunoaștere permite consumatorilor să aibă încredere în produsele de calitate și să le diferențieze, ajutând, în același timp, producătorii să își comercializeze produsele mai bine. Recunoscute ca proprietate intelectuală, indicațiile geografice joacă un rol din ce în ce mai important în [negocierile comerciale dintre UE și alte țări](#).

7. Lupta împotriva contrafacerii

Potrivit estimărilor, importurile în UE de mărfuri contrafăcute și piratate se ridică la aproximativ 85 de miliarde EUR (până la 5 % din totalul importurilor). La nivel mondial, comerțul cu mărfuri piratate reprezintă până la 2,5 % din schimburile comerciale și până la 338 de miliarde EUR, ceea ce cauzează prejudicii semnificative titularilor de drepturi, guvernelor și economiilor.

Întrucât combaterea contrafacerii și a pirateriei era îngreunată de diferențele dintre regimurile de sancțiuni aplicabile în statele membre, Parlamentul European și Consiliul au adoptat într-o primă etapă [Directiva 2004/48/CE](#) privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală. Aceasta este destinată să consolideze combaterea pirateriei și a contrafacerii prin apropierea legislațiilor naționale pentru a asigura un nivel ridicat, echivalent și omogen de protecție a proprietății intelectuale pe piața internă și prevede măsuri, proceduri și compensații în temeiul dreptului civil și administrativ. [Regulamentul \(UE\) nr. 608/2013](#) privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală de către autoritățile vamale prevede norme procedurale pentru a asigura respectarea de către aceste autorități a drepturilor de proprietate intelectuală în cazul bunurilor care fac obiectul supravegherii și controlului vamal.

B. Noțiunea „epuizării” drepturilor

1. Definiție

Această noțiune juridică sau doctrină care se aplică tuturor domeniilor de proprietate industrială înseamnă că, după ce un produs protejat de un drept de proprietate intelectuală (de exemplu, un [brevet](#)) a fost vândut de titularul dreptului de proprietate intelectuală sau de alte persoane cu consimțământul titularului, dreptul de proprietate intelectuală este considerat epuizat. În UE, CJUE a interpretat întotdeauna tratatele UE în sensul că drepturile conferite de proprietatea intelectuală sunt epuizate în cadrul pieței unice prin introducerea bunurilor relevante pe piață (de către titularul dreptului sau cu consimțământul său). Titularul unui drept de proprietate intelectuală industrială sau comercială protejat prin legislația unui stat membru nu poate invoca legislația în cauză pentru a se opune „importului unui produs care a fost pus în circulație pe piața unui alt stat membru”.

2. Limite

„Epuizarea” drepturilor în UE nu se aplică în cazul comercializării produselor contrafăcute, nici al produselor puse în circulație în afara Spațiului Economic European (articolul 6 din Acordul privind aspectele comerciale ale drepturilor de proprietate intelectuală – TRIPS). În 1999, în hotărârea *Sebago Inc. și Ancienne Maison Dubois & Fils SA/GB-Unic SA* (cauza C-173/98), CJUE a decis că statele membre nu sunt autorizate să prevadă în legislația națională epuizarea drepturilor unei mărci pentru produsele puse în circulație pe piața din țări terțe.

3. Acte juridice din acest domeniu

Normele UE privind epuizarea sunt în mare parte rezultatul jurisprudenței CJUE care interpretează articolul 34 din TFUE privind măsurile cu efect echivalent restricțiilor

cantitative între statele membre^[4]. Această jurisprudență se reflectă în fiecare dintre actele legislative relevante ale UE referitoare la DPI.

C. Jurisprudența recentă a CJUE

CJUE a confirmat în 2012, în cauza SAS [[C-406/10](#)], faptul că, în conformitate cu Directiva 91/250/CEE, doar expresia unui program pentru calculator este protejată prin dreptul de autor, ideile și principiile care stau la baza logicii, a algoritmilor și a limbajelor de programare nu sunt protejate în temeiul acestei directive (punctul 32 din hotărâre). Curtea a subliniat că nici funcționalitatea unui program de calculator, nici limbajul de programare și formatul fișierelor de date utilizate în cadrul unui program de calculator pentru exploatarea anumitor funcții ale acestuia nu constituie o formă de exprimare a acestui program în sensul articolului 1 alineatul (2) din Directiva 91/250 (punctul 39).

În hotărârea sa în cauza [C-160/15](#) (GS Media BV/Sanoma Media Netherlands BV), CJUE a declarat că postarea unui hyperlink pe un site internet către lucrări protejate de drepturi de autor și publicate fără acordul autorului pe alt site internet nu constituie „comunicare către public” dacă persoana care a postat acel link nu urmărește câștiguri financiare și acționează fără a ști că acele lucrări au fost publicate ilegal.

În hotărârea sa în cauza [C-484/14](#) din 15 septembrie 2016, CJUE a considerat că punerea la dispoziția publicului larg a unei rețele WI-FI în mod gratuit pentru a atrage atenția clienților potențiali asupra bunurilor și serviciilor unui magazin reprezintă un „serviciu al societății informaționale” în sensul Directivei 2000/31/CE și confirmă că, în anumite condiții, un furnizor de servicii care oferă acces la o rețea de comunicare poate să nu fie considerat responsabil. Prin urmare, titularii drepturilor de autor nu au dreptul de a solicita compensații pe motiv că rețeaua a fost utilizată de terțe părți pentru a le încălca drepturile. Securizarea conexiunii internet prin intermediul unei parole asigură un echilibru între drepturile de proprietate intelectuală ale titularilor, pe de-o parte, și libertatea de a desfășura o activitate comercială a furnizorilor de acces și libertatea de informare a utilizatorilor rețelei, pe de altă parte.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Proprietatea intelectuală creează valoare adăugată pentru întreprinderile și economiile europene. Protejarea sa uniformă și asigurarea aplicării sale contribuie la promovarea inovării și a creșterii economice. Parlamentul depune eforturi pentru armonizarea DPI, prin crearea unui sistem european unic, în paralel cu sistemele naționale, așa cum este cazul cu marca și desenele UE și cu brevetul european unitar.

Prin diverse rezoluții cu privire la DPI, în special cu privire la protecția juridică a bazelor de date, a invențiilor biotehnologice și a drepturilor de autor, Parlamentul a susținut armonizarea progresivă a acestor drepturi. Parlamentul s-a opus, de altfel, ca elementele corpului uman să facă obiectul unui brevet. La 27 februarie 2014, Parlamentul a adoptat o rezoluție din proprie inițiativă privind taxele pentru copierea privată (dreptul de a face copii private ale unui conținut obținut legal), în urma creșterii importanței economice a copierii private digitale, ca rezultat al progresului tehnologic. Parlamentul este, de asemenea, foarte implicat în elaborarea tratatului OMPI [privind](#)

[4]A se vedea Centrafarm și Adriaan de Peijper/Sterling Drug Inc (cauza C-15/74), Merck și Co Inc./Stephar BV și Petrus Stephanus Exler (cauza C-187/80).

[excepțiile de la drepturile de autor pentru persoanele cu deficiențe de vedere \(Tratatul de la Marrakesh\)](#).

Ca activitatea pregătitoare pentru revizuirea generală a normelor UE privind drepturile de autor (a se vedea A.2.a), Parlamentul a adoptat, în septembrie 2018, un raport care conține o serie de recomandări importante legate de toate aspectele aflate în discuție. Pe parcursul întregului proces legislativ au avut loc dezbateri publice aprinse, axate pe articolele 11 și 13 din proiectul de directivă privind drepturile de autor pe piața unică digitală. Această dezbateri a culminat cu votul în Parlament care a susținut eforturile de a crea un nou drept pentru întreprinderile din mass-media, în vederea monetizării conținutului de pe anumite platforme mari de știri și un nou drept de a facilita urmărirea încălcărilor drepturilor de autor pe internet. Industria creativă a salutat propunerile, în timp ce reprezentanții societăților din domeniul tehnologiei le-au criticat dur. În cele din urmă, votul Parlamentului a stabilit încă o dată tonul pentru adoptarea Directivei UE privind drepturile de autor.

Udo Bux
05/2021

